

Мср Синиша Грумић*

Апстракт: У савременим условима, поред стандардних организационих захтјева, јавља се потреба за посебним знањима, методама, вјештинама, материјално-техничким и другим средствима за ефикасно рјешавање еколошких деликата. И, управо, практични циљ овог рада би се огледао у могућностима његове практичне примјене приликом остваривања еколошке безбједности од стране полицијске организације, односно унапређења рада полиције. Приликом анализе постојећих резултата реализованих истраживања на геопростору Републике Српске, односно Босне и Херцеговине, која се односе на угрожавање еколошке безбједности, може се констатовати да су она спроведена у малом броју, и то већином у областима шумарства, водних ресурса, земљишта и биљног свијета. Са безбједносног аспекта, угрожавању еколошке безбједности не поклања се довољна пажња, те овај рад има намјеру да допринесе безбедносној науци уопште.

Кључне ријечи: еколошка безбједност, еколошки деликти, полицијска организација, геопросторна анализа, Република Српска.

УВОД

Директна посљедица изражености тамне бројке еколошких деликата јесте перцепција ирелевантности и статистичке безначајности, а самим тим и фактичко занемаривање активности на откривању, а поготово на процесуирању ових деликата, што и даље омогућава, па чак и производи „тамну бројку“. Из овог зачараног круга тамног појаса релевантни органи морају да самоиницијативним активностима раде на откривању и процесуирању ових деликата, али исто тако и на подизању свијести, како код опште, тако и код стручне јавности, о присутности и штетности угрожавања животне средине, како би се и на тај начин утицало на умањење еколошких деликата у његовом тоталитету.

* Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Бања Лука, email: sinisagrunic@gmail.com

ЗАКОНОДАВНО-ПРАВНА РЕГУЛАТИВА ЕКОЛОШКОГ КРИМИНАЛА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Право на здраву животну средину, иако у својој суштини новијег датума, представља једно од најзначајнијих човјекових права, те се као такво данас редовно уздиже и декларише као уставно начело. Штавише, поштовање свих других људских права чврсто је повезано са заштитом животне средине, тако су људска права на живот и здравље, као и сва друга људска права на социјалном, економском, културном и политичком плану на неки начин условљена, и, може се рећи, заштићена – само у здравој животној средини. Заштита животне средине не подразумијева само заштиту живота и здравља људи, већ и очување биљне вегетације и животињског свијета (Дмичић, 2014:146). Садржина нормативног оквира еколошког права као и његова кривичноправна и сви други видови заштите, поред осталих општих правних аката, децидирано је препознатљива у уставима и законодавству, а посебно Уставу Републике Српске (Устав Републике Српске, *Службени гласник Републике Српске*, број 21/92 – пречишћени текст, 28/94, 8/96, 13/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 26/02, 30/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 115/05, 117/05) у члану 35 који је предвидио да „Човјек има право на здраву животну средину. Свако је у складу са законом дужан да у оквиру својих надлежности штити и унапређује животну средину“. Скоро на исти начин то је прописано и Законом о заштити животне средине (Закон о заштити животне средине, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 71/12) у коме је чл. 3 став 2 предвиђено да „свако лице има право на живот у животној средини подобној за здравље и благостање, те је индивидуална и колективна обавеза да се заштити и побољша животна средина за добробит садашњих и будућих генерација“.

Животна средина је у Републици Српској, поред уставне, предмет кривичноправне заштите. Наиме, Кривични закон Републике Српске (Кривични закон Републике Српске, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 49/03; 108/04, 37/06, 70/06; 73/10 и 67/13) садржи кривична дјела против животне средине и то: загађивање животне средине, чл. 415; загађивање животне средине опасним материјама прописано чл. 416; угрожавање животне средине, чл. 417; противправна изградња и стављање у погон објеката и постројења, чл. 418; оштећење објеката и уређаја за заштиту животне средине, чл. 419; уништење или оштећење заштићеног правног добра, чл. 420; производња штетних средстава за лијечење животиња, чл. 421; загађивање хране и воде за исхрану, односно напајање животиња, чл. 422; непоступање по прописима за сузбијање болести животиња и биља, чл. 423; несавјесно поступање у промету пестицидима, чл. 424; несавјесно пружање ветеринарске помоћи, чл. 425; неовлашћено

обављање ветеринарских услуга, чл. 426; Уништавање засада, чл. 427; Неизвршење одлуке о мјерама заштите животне средине, чл. 428; уношење опасних материја у Републику Српску, чл. 429; шумска крађа, чл. 430; пустошење шума, чл. 431; изазивање пожара прописано чл. 432; мучење и убијање животиња, чл. 433; изношење у иностранство посебно заштићених биљака или животиња, чл. 434; узурпација некретнина прописано у чл. 435; незаконит лов, чл. 436 и незаконит риболов, чл. 437.

У основи ових кривичних дјела налазе се уставне одредбе, али и одредбе бројних међународних правних аката из области заштите животне средине који су ратификовани и инкорпорирани у правни систем Републике Српске. Исто тако, кривичноправна заштита животне средине у Кривичном закону Републике Српске обезбијеђена је и путем тзв. „*неправих еколошких кривичних дјела*“ и то у виду кривичних дјела: производња и стављање у промет штодљивих производа, чл. 221; изазивање опште опасности, чл. 402; стварање опасности непрописним извођењем грађевинских радова, чл. 403; оштећење брана и водопривредних објеката прописано у чл. 406; те непрописно превозење или преношење општеопасних материја прописано у чл. 407 КЗ РС. Већина инкриминација је по природи ствари бланкетног карактера, што имплицира да је изражено споредно кривично законодавство. Поред овога, већина кривичних дјела представља *delictum communium*, и може их извршити свако лице, умишљајно или нехатно, чињењем или нечињењем. Посљедица кривичних дјела најчешће се манифестује у угрожавању, било да је ријеч о стварању апстрактне или конкретне опасности. На овај начин законодавац индиректно упућује, са једне стране, на значај овог објекта заштите, а са друге стране – степен опасности дјелатности које се предузимају, инкриминишући и оне удаљеније дјелатности које могу да доведу до повреде одређеног правно заштићеног добра. Прописивањем еколошких кривичних деликата, дакле, штити се животна средина, односно право човјека на здраву животну средину (објект заштите), као услов за опстанак и нормалан живот људи и животиња. Битно кривичноправно обиљежје ове врсте еколошких деликата би била радња извршења, бланкетност диспозиције, извршилац и посљедица.

Радња извршења ових КД односи се, у правилу, на дјелатности чињења или нечињења којима се одступа од еколошких прописа (кршење прописа из области тзв. еколошког права).

Бланкетна диспозиција ових КД је њихова посебна карактеристика. Наиме, с циљем потпуног сазнавања садржине и обиљежја бића ових кривичних дјела неопходно је извршити анализу других, ванкривичноправних прописа (нпр. појмови национални парк, заштита шума, трајање ловостаја, животна средина загађена у већој мјери или на ширем простору и сл.). Бланкетна диспозиција упућује на пропис који

се садржан у некривичном закону, па чак и у пропису који се налази у подзаконском акту. Према томе, произилази да је егзистенција бланкетне норме зависна од постојања неке друге норме, а с обзиром да се нормом непотпуно одређује биће кривичног дјела, то се и оваква бића називају кривичним делима са бланкетном диспозицијом. Иначе, треба рећи да су бланкетне диспозиције сложене диспозиције и користе се за одређивање не само основних облика одређеног КД, већ и за одређивање његових како тежих, тако и лакших облика.

Извршилац ових КД може да буде свако лице, а у погледу кривице потребан је умишљај (мада је за нека кривична дјела довољан и нехат). За нехатно извршење појединих кривичних дела законодавац предвиђа и мању мјеру казне у односу на умишљајно извршење дела.

Посљедица ових КД, у правилу, јесте повреда или угрожавање неког добра, односно животне средине, а посљедица се може манифестовати кроз стварање апстрактне или конкретне опасности. Наиме, конкретном опасношћу се животна средина доводи у опасност, али до повреде није дошло, а апстрактном опасношћу је само настала могућност да животна средина дође у опасност, али до тога није дошло. Посљедице код повреде животне средине се морају посебно доказати, док се конкретна и апстрактна опасност не доказују, оне се необориво претпостављају, самим тим што је предузета радња као типични носилац опасности по животну средину.

СТАЊЕ, СТРУКТУРА И КРЕТАЊЕ ЕКОЛОШКОГ КРИМИНАЛА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Када се разматрају еколошка кривична дјела, веома је битно да се разјасни и начин њиховог испољавања од одређеном геопростору, односно њихов статистички приказ, и да се изврши одређена анализа, како би се на основу сагледавања структуре еколошких кривичних дјела омогућила њихова процјена и прогноза трендова у еколошкој области, а то би имало утицаја на превентивну и репресивну делатност надлежних органа у њиховом супростављању. При томе се мора имати у виду чињеница да се статистички подаци, које воде различити надлежни органи, односе само на она еколошка кривична дела која су откривена и као таква евидентирана, док неевидентирана КД остају обухваћена „тамном бројком“. Анализом постојеће литературе, може се констатовати да на простору Републике Српске нису бројни покушаји сагледавања еколошких кривичних дјела, у вези с чим и овај рад има своју практичну намјену. Евиденцију о стању, структури и кретању еколошког криминала, поред полиције, воде и судови, тужилаштва, и други државни

органи (инспекцијске службе), поготово уколико је ријеч о еколошким КД код којих је објекат напада дјелатност којом се баве. Статистика коју води полиција није свеобухватна, док је најпоузданија судска кривична статистика, али ни она не одражава у потпуности стварно извршен криминалитет, јер је латентни криминалитет у знатној мјери присутан код еколошких кривичних дјела. За потребе израде овог рада, који се односи на сагледавање стања, структуре и кретања еколошког криминала у Републици Српској, као извор информисања коришћени су статистички годишњази Републичког завода за статистику, за временски период 2006. до 2014. године, на основу чега су сачињени одређени табеларни и графички прикази, те је извршена анализа бројчаних података.

Табела 1. Извјештаји о почињеним кривичним дјелима

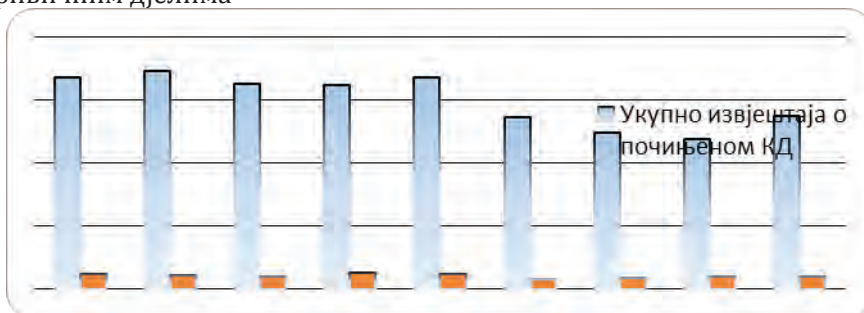
<i>Год.</i>	<i>Укупно извјештаја о почињеном КД</i>	<i>Укупно извјештаја о почињеним КД против животне средине</i>
2014.	13806	996
2013.	11901	967
2012.	12448	855
2011.	13619	746
2010.	16779	1229
2009.	16243	1339
2008.	16297	1017
2007.	17399	1131
2006.	16787	1216

Извор: Статистички годишњази Републичког завода за статистику Републике Српске, за временски период од 2006. до 2014. године. Преузето 29.02.2016. са сајма <http://www.rzs.rs.ba/>

У табеларном приказу (Табела бр. 1) представљени су бројчани показатељи броја поднесених извјештаја о почињеним КД, док су посебно предочени извјештаји о почињеним КД против животне средине, чијом се анализом може констатовати да је за посматрани период поднесено 135279 извјештаја о КД, а да је за КД против животне средине поднесено 9496, тј. да удио еколошких КД у цјелокупној структури криминалитета износи 7%. Такође се може констатовати да је највећи процентуални износ извештаја о почињеним КД против животне средине (8%) регистрован у 2009. и 2013. години, а да је најмањи (5%) регистрован у

2011. години (Графички приказ бр. 1), на основу чега се може закључити да је еколошких кривичних дјела у посматраном периоду на територији Републике Српске релативно мало, али при анализи еколошког криминала мора се имати у виду латентни криминалитет и „тамна бројка криминалитета“.

Графички приказ бр. 1. Извјештаји о почињеним еколошким кривичним дјелима

Извор: Статистички годишњаци Републичког завода за статистику Републике Српске, за временски период од 2006. до 2014. године. Преузето 29.02.2016. са сајма <http://www.rzs.rs.ba/>

Табеларним приказом (Табела 2), предочени су подаци о тужилачким одлукама, у погледу доспјелих извјештаја о почињеним кривичним дјелима против животне средине, а као извор информисања коришћени су статистички годишњаци Републичког завода за статистику, за временски период 2006. до 2014. године. За разумијевање предочених статистичких података потребно је знати да је кривични поступак могуће покретнути на основу захтјева тужиоца, као и да једним извјештајем може бити обуваћено више лица и више кривичних дјела, те је због наведеног за анализу коришћен осмогодишњи временски период ради извођења потребних закључака и остваривања увида у стање еколошког криминала у Републици Српској. Овом приликом је потребно напоменути да на основу Закона о кривичном поступку (Закон о кривичном поступку – ЗКП, *Службени гласник Републике Српске*, бр. 53/12) тужилац наређује спровођење истраге ако постоје основи сумње да је извршено кривично дјело, те да тужилац доноси наредбу да се истрага неће спроводити ако је из пријаве и пратећих списа очигледно да пријављено дјело није кривично дјело, ако не постоје основи сумње да је пријављено лице учинило кривично дјело, ако је наступила застарјелост или је дјело обухваћено амнестијом или ако постоје друге околности које искључују кривично гоњење. Исто тако, тужилац ће наредбом обуставити истрагу уколико се установи да: дјело које је учинио осумњичени није кривично

Геопросторни ниво анализе еколошког криминала

дјело; да постоје околности које искључују кривицу осумњиченог, осим у случају из члана 214 ЗКП-а¹, затим – да нема довољно доказа да је осумњичени учинио кривично дјело, и ако је кривично дјело обухваћено амнестијом, помиловањем или застарјелошћу или постоје друге сметње које искључују кривично гоњење.

Табела 2. Тужилачке одлуке о поднесеним извјештајима о КД против животне средине

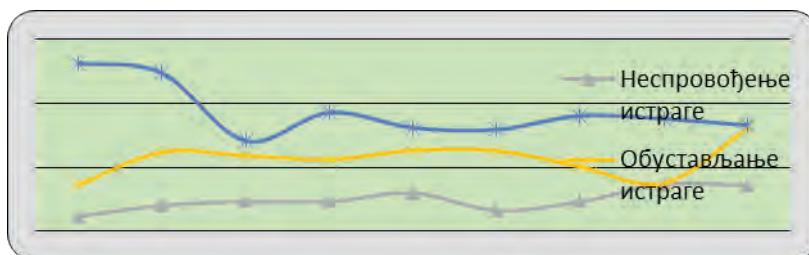
Год.	Неспровођење истраге	Обуставањање истраге	Подигнута оптужница
2014.	144	322	332
2013.	147	151	352
2012.	93	202	362
2011.	65	252	318
2010.	120	253	324
2009.	93	225	372
2008.	93	237	283
2007.	81	248	495
2006.	47	145	527

Извор: Статистички годишњази Републичког завода за статистику Републике Српске, за временски период од 2006. до 2014. године. Преузето 29.02.2016. са сајма <http://www.rzs.rs.ba/>

Из табеларног приказа (Табела 2) је видљиво да је обустављено 2035 истрага, што од укупног броја поднесених извјештаја за КД против животне средине (9496) износи 21,43%, или 3365 подигнутих оптужница, односно 35,79% од укупног броја поднесених извјештаја за кривична дјела из наведене области. Наведене околности су предочене и графички (Графички приказ број 2).

1 Посебни услови за кривично гоњење када је кривично дјело извршено у иностранству.

Графички приказ бр. 2. Тужилачке одлуке на основу поднесених извјештаја о почињеним КД против животне средине

Извор: Статистички годишњази Републичког завода за статистику Републике Српске за временски период од 2006. до 2014. године. Преузето 29.02.2016. са сајта <http://www.rzs.rs.ba/>

На основу горе предоченог графичког приказа, може се констатовати да постоји одређени број кривичних дјела из области еколошког криминала у којима није било судског епилога, иако су евидентирани од стране надлежних органа као КД којима се угрожава животна средина. Аутор рада није имао могућност да изврши анализу разлога за неспровођење и обустављање истрага. На овом мјесту може се навести да је у свијету присутна пракса предузимања одговарајућих облика едукације и специјализације надлежних органа за сузбијање еколошких деликата, како би се постигли што бољи резултати. Исто тако, отежавајући фактор у анализи представља и чињеница да се из бројчаних показатеља не може са сигурношћу утврдити вријеме почетка и завршетка истраге, с обзиром на то да наведене детерминанте нису посебно изражене, односно постоји могућност да је извјештај за примљен у једној, а тужилачка одлука донесена у наредној календарској години.

Табела 3. Одлуке суда за у погледу КД против животне средине, обрада аутора

Год.	Врсте судских одлука			Врсте изречених санкција		
	Осуђујућа	Одбачена	Ослобађајућа	Затворска казна	Новчана казна	Условна осуда
2014.	229	9	32	7	41	181
2013.	263	6	22	37	43	183
2012.	208	27	28	18	26	164
2011.	234	20	19	16	27	191
2010.	320	38	39	18	45	257
2009.	330	47	42	12	38	281

Геопросторни ниво анализе еколошког криминала

2008.	312	42	53	10	22	280
2007.	445	64	80	5	51	389

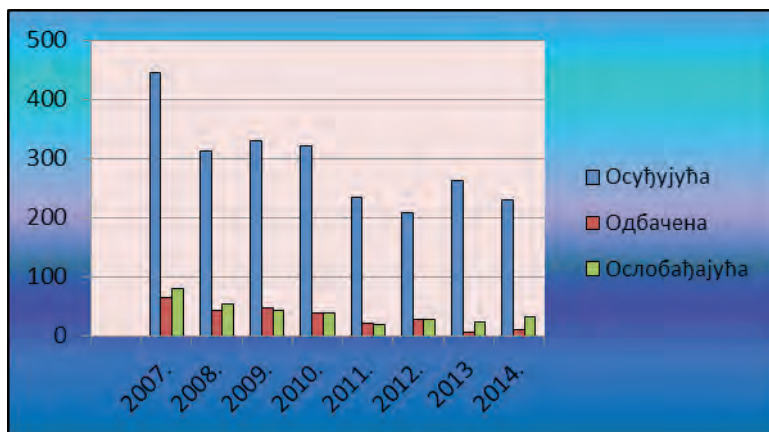
Извор: Статистички годишњаци Републичког завода за статистику Републике Српске, за временски период од 2006. до 2014. године. Преузето 29.02.2016. са сајма <http://www.rzs.rs.ba/>

У табеларном приказу (Табела број 3) приказани су нумерички подаци о броју судских одлука на основу поднесених извештаја о почињеним кривичним дјелима против животне средине, за чију су израду (као извор информисања) кориштени статистички годишњаци Републичког завода за статистику Републике Српске, за временски период од 2007. до 2014. године. Обухватност података је потпуна јер су укључени сви пунољетни учиниоци кривичних дела против којих је надлежном тужилаштву поднијет извештај о почињеном кривичном дјелу против животне средине и према којима је у надлежном суду вођен и правоснажно завршен законом утврђен поступак.

Анализирајући наведени табеларни приказ (Табела број 3), те посебан графички приказ (Графички приказ број 3), може се констатовити да је у временском периоду од 2007. до 2014. године од стране надлежних судова поводом кривичних дјела против животне средине донесено у просјеку 80% осуђујућих пресуда, у 9 % судских процеса донесена је пресуда којом се одбија оптужба, а у 11% случајева извршилац је ослобођен у кривичном поступку. Исто тако, евидентно је да у посматраном временском периоду број пресуда постепено расте, а то је у првом реду узроковано повећањем броја поднесених извештаја о почињеним кривичним дјелима против животне средине.

На основу табеларног приказа (Табела број 3) сачињен је и посебан графички приказ (Графички приказ 4), у коме су предочене изречене санкције поводом кривичних поступака вођених због кривичних дјела против животне средине пред надлежним судовима у Републици Српској у временском периоду од 2007. до 2014. године.

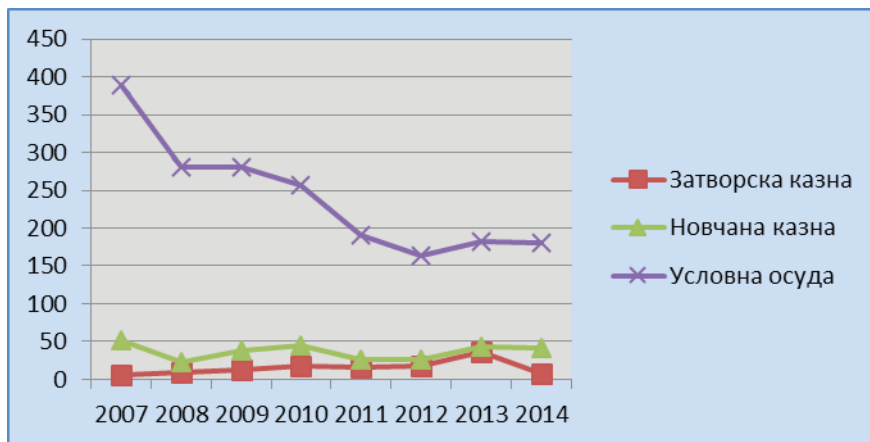
Графички приказ бр. 3. Структура судских пресуда, обрада аутора

Извор: Статистички годишњаци Републичког завода за статистику Републике Српске за временски период од 2006. до 2014. године. Преузето 29.02.2016. са сајма <http://www.rzs.rs.ba/>

Визуелним прегледом наведеног приказа, може се констатовати да условна осуда најчешће учествује у структури сакција изречених од стране судова, тј. да је у посматраном временском периоду изречено у просјеку 82% условних осуда, да је у 13% судских процеса изречена новчана казна, а да је у само 5% вођених кривичних поступака изречена затворска казна. У погледу затворске казне, видљив је раст ове изречене казне од стране судова, јер је, наиме, 2007. године изречено само 1% наведене казне од укупног броја свих санкција, да би тај број растао и у 2013. години износио 14%, а већ наредне године тај проценат је пао и износи 3%. Исти закључак се може извести и за новчане казне, док се у погледу условне осуде може констатовати да проценат условних осуда у односу на укупан број осуђујућих пресуда варира (2007 – 87,4%, 2010 – 80%, 2013 – 69,5%, 2014 – 79%).

Графички приказ број 4. Структура изречених санкција, обрада аутора

Извор: Статистички годишњаци Републичког завода за статистику Републике Српске за временски период од 2006. до 2014. године. Преузето 29.02.2016. са сајма <http://www.rzs.rs.ba/>

Исто тако, уколико се посматра структура изречених санкција за посматрани временски период, произилази да условна осуда чини 82%, новчана казна 13%, а казна затвора 5% свих судских пресуда.

С обзиром на то да се из горе наведених бројчаних података не може утврдити структура еколошких КД, аутор овог рада је приступио прикупљању података из других извора, у вези са чим је сачињен посебан табеларни приказ (Табела број 3) који се односи на еколошка дјела регистрована од стране полиције.

Табела број 3. Структура еколошких кривичних дјела на подручју ЦЈБ Бањалука, обрада аутора

КД против животне средине	година							
	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Загађивање животне средине		2						
Загађивање животне средине отпадним материјама								
Угрожавање животне средине буком								

<i>Противправна изградња и стављање у погон објеката и постројења</i>								
<i>Оштећење објеката и уређаја за заштиту животне средине</i>								
<i>Уништење или оштећење заштићеног природног добра</i>								
<i>Производња штетних средстава за лијечење животиња</i>								
<i>Загађивање хране и воде за исхрану, односно напајање животиња</i>				2			1	
<i>Непоступање по прописима за сузбијање болести животиња и биља</i>			2					
<i>Несавјесно поступање у промету пестицида</i>								
<i>Несавјесно пружање ветеринарске помоћи</i>								
<i>Неовлашћено пружање ветеринарских услуга</i>	1							
<i>Уништење засада</i>			1		1			
<i>Неизвршење одлуке о мјерама заштите животне средине</i>								
<i>Уношење опасних материја у Републику Српску</i>								
<i>Шумска крађа</i>	92	91	61	64	78	195	213	192
<i>Пустошење шума</i>		1				1		1
<i>Изазивање пожара</i>		5		1			5	1
<i>Мучење и убијање животиња</i>	2	1	1		1	3	5	3
<i>Изношење у иностранство посебно заштићених биљака или животиња</i>								

Геопросторни ниво анализе еколошког криминала

<i>Узурпација некретнина</i>								
<i>Незаконит лов</i>	7	8	4	3	9	3	5	8
<i>Незаконит риболов</i>	1	1				1		
УКУПНО	103	109	69	70	89	203	229	205

Извор: База података Аналитички подаци - електронски информациони систем који се води на нивоу МУП-а Републике Српске за временски период од 2006. до 2013. године

Наиме, узимајући у обзир да је еколошка проблематика широка и комплексна област, која има импликације на безбједност, у циљу сагледавања улоге полиције у заштити животне средине, за потребе овог рада извршена је анализа регистрованих еколошких КД на дијелу геопростора Републике Српске, и то за подручје ЦЈБ Бањалука, који организационо покрива и обухвата подручја града Бањалуке, те општина Градишка, Србац, Лакташи, Прњавор, Челинац, Котор Варош, Шипово, Кнежево, Рибник, Мркоњић Град, а као временски оквир посматран је осмогодишњи период од 2006. до 2013. године. За потребе наведене активности коришћени су подаци добијени из базе података Аналитички подаци, а ради се о електронском информационом систему који се води на нивоу МУП-а Републике Српске, а подаци су добијени на основу захтјева за приступ подацима. Том приликом су анализирани бројчани показатељи који се односе на број еколошких КД и њихову структуру према организационим јединицама, те на висину проузроковане материјалне штете.

Табела бр. 4. Проузрокована материјална штета извршеним еколошким КД изражена у конвертибилним маркама (КМ)

КД против животне средине	проузрокована материјална штета							
	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
<i>Загађивање хране и воде за исхрану, односно напајање животиња</i>							20.000,00	
<i>Шумска крађа</i>	106.832,83	99.524,57	67.791,15	156.267,25	47.357,88	251.744,47	238.718,07	260.030,27
<i>Пустошење шума</i>		11.673,68						18.840,00

<i>Изазивање пожара</i>		200,00		4.630,00				20.000,00
<i>Мучење и убијање животиња</i>							2.000,00	500,00
<i>Незаконит лов</i>	3.000,00	11.000,00	1.500,00		17.500,00	530,00	15.000,00	21.900,00
<i>Незаконит риболов</i>	150,00					1.387,00		
УКУПНО	109.982,83	122.398,25	69.291,15	160.897,25	64.857,88	253.661,47	275.718,07	321.270,27

Извор: База података Аналитички подаци - електронски информациони систем који се води на нивоу МУП-а Републике Српске за временски период од 2006. до 2013. године

Аутор овог рада се одлучио за што већи обим података и временског интервала, с обзиром на то да је током прелиминарног истраживања констатовано да су КД против животне средине, у веома малом броју заступљена у раду полиције.

Структура КД против животне средине је, дакле, предочена у Табели број 3, те се анализом наведене табеле може констатовати да је на горе наведеном геопростору у осмогодишњем временском периоду од укупно 23 кривична дјела прописана Кривичним законом, од стране надлежних организационих полицијских јединица регистровано 11 врста еколошких кривичних дела која су манифестована у појединим временским периодима. Такође, у прикупљеним подацима је констатована материјална штета проузрокована извршеним еколошким кривичним дјелима (Табела бр. 4). Предочене новчане износе у погледу проузроковане материјалне штете треба узети са резервом, с обзиром на то да је у прикупљању података код појединих еколошких КД констатовано да материјална штета није изражена, а исто тако стварне еколошке посљедице почињених КД је тешко процијенити. Анализом табеларних приказа може се констатовати да је на посматраном геопростору који се односи на подручје које оперативно покрива Центар јавне безбједности Бањалука, у порасту број еколошких КД, узимајући као полазну 2006. годину, при чему се као доминантна КД издавају шумска крађа, незаконит лов, мучење и убијање животиња, те изазивање пожара. У погледу структуре регистрованих еколошких кривичних дјела, видљиво је да КД шумска крађа заузима доминантно мјесто, односно да у укупном броју КД против животне средине у 2006. години, КД шумска крађа чини 89%, 2007. године – 83%, 2008. године – 88%, 2009. године 91%, 2010. године – 88%, 2011. године – 96%, 2012. године – 93%, те 2013. године 94%.

Даљом анализом се може констатовати да се кривично дјело незаконит лов у посматраном временском периоду испољава у континуитету (Табеле број 3 и 4), те исто тако да ово КД у укупној структури еколошког криминала учини веома мали проценат. У постојећој литератури, као неке од карактеристика овог кривичног дјела наводе се: 1) дисперзивност на великим површина, 2) вршење у ненасељеним подручјима, 2) значајно смањење броја становника у сеоским подручјима у којима се одвија лов, 3) велика количина нерегистрованог оружја и војне опреме која је у нелегалном посједу грађана, те 4) специфичност поступка добијања дозволе за посједовање ватреног оружја које се користи за лов (Живковић, 2014:392). У погледу кривичног дјела незаконит лов може се констатовати да се ради о веома малом броју регистрованих кривичних дјела, ако се узме у обзир број надлежних полицијских организационих јединица чији су аналитички подаци коришћени за израду овог рада.

ЗАКЉУЧАК

У овом раду потврђене су полазне премисе да еколошка кривична дјела, као најтежи облик еколошких деликата којима се угрожава животна средина, чине веома мали број регистрованих кривичних дјела у пракси, што само говори о постојању „тамне бројке“ као карактеристике еколошких деликата, која је наведена у литератури која се односи на еколошку проблематику. У раду је приказана материјална штета проузрокована извршеним еколошким КД, при чему се може констатовати да еколошки деликти угрожавају и економску сферу, као и еколошку сферу чије је посљедице веома тешко процијенити. При томе се, такође, може констатовати да се незаконит лов и шумска крађа појављују као доминантни облик угрожавања животне средине, при чему се наведено види нарочито у погледу шумске крађе, која је у структури еколошких кривичних дјела заступљена у висини од око 90%, док се остали процентуални износ односи на остала кривична дјела еколошког криминалитета, због чега је неопходно интензивирати расположиве људске и материјалне ресурсе како би се остварио напредак у обезбјеђењу заштите вриједности и интереса који чине градивни дио безбједности уопште.

Специфичност еколошког криминалитета указује на то да значајне активности треба спровести ради превенције еколошког криминалитета, јер је закашњела реакција када се овај проблем нађе у судници. При прогнозирању еколошких деликата, треба проћи од максиме да је познавање прошлости основни услов знања о садашњости и визији будућности.

ЛИТЕРАТУРА

- Дмичић, М. (2014). Европске интеграције и тенденције агенцификације у БиХ у области сузбијања еколошког криминалитета, Зборник радова – *Међународна научностручна конференција – Сузбијање криминалитета и европске интеграције, с освртом на еколошки криминалитет*. Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, стр. 136–151.
- Љуштина, А. (2012). *Еколошка безбедност*. Београд: Криминалистичко – полицијска академија.
- Љуштина, А. (2010). *Еколошки деликти и полиција*. Београд: Задужбина Андрејевић.
- Живковић, М. (2014). Еколошки криминалитет и међународни стандарди, са посебним освртом на заштиту угрожених животињских врста у Републици Српској, Зборник радова – *Међународна научностручна конференција – Сузбијање криминалитета и европске интеграције, с освртом на еколошки криминалитет*, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, стр. 380–391.
- Грумић, С. (2015). *Безбедносни и криминалистички аспекти еколошких деликата –мастер рад*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија.
- База података Аналитички подаци – електронском информациони систем који се води на нивоу МУП Републике Српске за временски период од 2006. до 2013. године
- Статистички годишњаци Републичког завода за статистику Републике Српске, за временски период од 2006. до 2014. године. Преузето 29.02.2016. са сајта <http://www.rzs.rs.ba/>

GEOSPATIAL LEVEL ANALYSIS ENVIRONMENTAL CRIME

Siniša Grumić*

Abstract: In contemporary conditions, other than standard organizational requirements, there is a need for specific skills, methods, technical and other means for efficient solving of ecological delicts. The practical aim of this paper is its aplicability for achieving ecological security by police organizations. With regards to the analysis of existing research results on ecological security within the borders of Republika Srpska and Bosnia and Herzegovina, it is

* Ministry of Interior of the Republic of Srpska, Crime Police Administration, email:sinisagrunic@gmail.com

Геопросторни ниво анализе еколошког криминала

noteable that the research is limited and mostly refers to water, forests, land and plants. Menace of ecological security has not received appropriate level of attention. Thus, this paper also has the purpose to contribute to the field.

Key words: environmental security, environmental offenses, police organizations, geospatial analysis, the Republic of Srpska.